

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту і маркетингу

Курсова робота
з «Економіки і фінансів підприємства»
на тему «Собівартість продукції підприємства, шляхи зменшення собівартості»
(на прикладі: «ТОВ Епіцентр К»)

Студента ІІ курсу групи М 02-21
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньої програми Менеджмент
комерційної діяльності
За спеціальністю 073 Менеджмент
Склярова Романа Алленовича
Керівник: к.е.н., доцент Решетник Н.І.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка ECST: _____

Члени комісії:

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП

1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

1.1 Сутність та класифікація витрат виробництва

1.2 Види, структура та показники собівартості продукції

1.3 Джерела і шляхи зниження собівартості продукції

2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ У ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»

2.1 Загальна характеристика економічної діяльності

2.2 Аналіз витрат та собівартості продукції у ТОВ «Епіцентр К»

2.3 Основні напрямки зменшення собівартості виробництва у ТОВ «Епіцентр К»

ВИСНОВКИ

РЕЗЮМЕ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми курсової роботи полягає в тому, що на сьогодні в умовах трансформування економічних відносин на ринкових засадах виникає проблема оптимального пристосування підприємств до певних змін, які відбуваються в економіці нашої держави як на макро, так і на мікро рівні. Майже двадцять років в Україні йде поступовий перехід до ринкових відносин, що в свою чергу обумовило появу нових форм власності і нових форм господарської діяльності: спільних підприємств, відкритих акціонерних товариств і ін., даний період характерний виникненням в суб'єктів підприємницької діяльності в процесі здійснення господарської діяльності виникають проблемні ситуації, пов'язані з обліком та аудитом прямих витрат.

Удосконалення ведення синтетичного і аналітичного обліку на підприємстві, своєчасний і точний, налагодження безперебійного і ритмічного процесу виробництва продукції дозволить підприємству оптимізувати собівартість, що зробить даний вид продукції більш доступним.

Негативні фактори і недоліки в проведенні обліку прямих витрат на виробництво готової продукції призводять до збільшення витрат на її виробництво, зменшення розмірів прибутку, а це в кінцевому підсумку веде до різкого зниження ефективності діяльності підприємства в цілому.

Мета курсової роботи полягає у науково-теоретичному і методичному дослідженні виробничих витрат, розробці практичних рекомендацій і пропозицій щодо їх оптимізації у ТОВ «Епіцентр К».

Реалізація поставленої мети здійснюється через вирішення таких **завдань**:

дослідити сутність та класифікацію витрат виробництва;

- розкрити види та показники собівартості;

дослідити шляхи зниження собівартості;

- охарактеризувати економічну діяльність у ТОВ «Епіцентр К»;

проаналізувати витрати та собівартість у ТОВ «Епіцентр К»;

визначити основні напрямки зменшення собівартості виробництва у ТОВ «Епіцентр К».

Об'єктом дослідження в курсовій роботі є собівартість продукції.

Предметом дослідження є собівартість продукції підприємства та шляхи її зменшення у «ТОВ Епіцентр К».

В процесі дослідження використано такі **методи** дослідження :Аналізу і синтезу, аналітично-розрахунковий, графічний, порівняльний, статистичний, балансовий.

Балансовий метод: Включає групування та визначення залежностей між показниками собівартості та іншими факторами, аналіз активів і зобов'язань підприємства. Цей метод дозволяє встановити взаємозв'язки та вплив різних факторів на собівартість продукції.

Аналіз: Зокрема метод аналізу дозволяє ідентифікувати окремі елементи, які вносять найбільший вплив на загальну собівартість.

Аналітичний метод дозволив здійснити вивчення пропозицій та розробок вітчизняних і зарубіжних вчених з питань собівартості продукції. Аналізуючи результати попередніх досліджень, можна знайти ефективні методи зменшення собівартості та використати їх на практиці.

Порівняльний метод було застосовано для зіставлення даних про собівартість продукції підприємства з аналогічними даними інших підприємств. Це дозволяє встановити переваги та недоліки власної собівартості, виявити причини відхилень та ідентифікувати шляхи оптимізації.

Розрахунковий метод: Включає аналіз фактичної інформації про собівартість продукції. Шляхом проведення розрахунків і моделювання різних сценаріїв.

ОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Сутність та класифікація витрат виробництва

У ринкових умовах господарювання головною умовою ефективного управління підприємством є повнота, достовірність та оперативність інформації про витрати, які формують собівартість продукції. Цю інформацію надає облік витрат виробництва, що є центральною підсистемою в інформаційній системі бухгалтерського обліку. Від належної організації обліку витрат та калькулювання собівартості продукції залежать рівень економічного управління підприємством, ступінь впливу результатів діяльності окремих підрозділів на підвищення ефективності виробництва, обґрунтованість планування якісних та кількісних показників і оптимальне ціноутворення.

Витрати завжди знаходяться в центрі уваги працівників управління підприємств, що пояснюється багатьма причинами. Серед них можна виділити основні:

- необхідність раціонального використання обмежених ресурсів;
- забезпечення зростання прибутків за рахунок їх економії, отримання синтетичного показника, який характеризує ефективність використання всіх видів ресурсів;
- планування ресурсів на одиницю продукції та аналіз фактичних витрат з метою виявлення відхилень і причин, прийняття рішень щодо удосконалення технологій виробництва;
- визначення ефективності запропонованих заходів.

Погляди вчених на тлумачення понять "витрати" та "затрати" в обліково-економічній літературі розподілилися. Більшість науковців, таких як Х. Зайдель, Т. Г. Дроздова, Л. Ш. Лозовський, Я. В. Соколов, О. Б. Стародубцева, В. Сопко, П. Хел, А. Д. Шеремет, не вважають поняття "витрати" та "затрати" ідентичними.

Існування різних поглядів на зміст цих понять обумовлене різними підходами до розуміння економічного життя загалом і виробничого процесу зокрема. Виділяють два основоположні підходи, які знайшли своє обґрунтування в економічній літературі.

Перший підхід базується на розумінні господарського життя з концепції трудової теорії вартості, яка передбачає взаємодію у процесі виробництва трьох основних чинників (робочої сили людини, предметів і засобів праці) з вихідною інтерпретацією поняття вартості, її складових частин і структури. Вони вимірюються часом, який необхідний для виробництва продукту у визначених організаційно-технічних та економічних умовах.

В основі другого підходу лежить ресурсне розуміння природи господарства і передбачає обмеженість всіх видів ресурсів, що використовуються в господарському житті, альтернативність варіантів застосування, по-своєму визначає суть вартості та її складових елементів.

У сучасній економічній думці існують різні напрями щодо розуміння понять "витрати" та "затрати". Деякі підходи більше спрямовані на аналіз витрат як втрати ресурсів, тобто на споживання або використання економічних ресурсів, що мають економічну вартість. Витрати розглядаються як важливий елемент виробничого процесу, що передбачає споживання ресурсів для отримання продукту або послуги. Витрати можуть включати витрати на матеріали, працю, обладнання, послуги тощо.

Затрати, у свою чергу, можуть розглядатися як ширший поняття, яке охоплює не лише витрати ресурсів, але й інші елементи витрат, пов'язані з організацією виробництва і функціонуванням підприємства. Затрати включають в себе витрати на ресурси, амортизацію, адміністративні витрати, витрати на маркетинг, дослідження і розвиток, операційні витрати, витрати на управління, податки тощо.

Існує також поняття "економічні витрати", які включають витрати, пов'язані з виробництвом або здійсненням певної діяльності, і втрати, пов'язані з відмовою від альтернативних можливостей. Економічні витрати можуть включати як явні, вимірювані в грошовому виразі витрати, так і неявні витрати, що важко виміряти в грошових одиницях, наприклад, втрати у вигляді пропущених можливостей або втрати часу.

Отже, розуміння понять "витрати" та "затрати" може варіюватися залежно від контексту.

Проаналізуємо погляди вчених з даного поняття, які можна згрупувати за наступними напрямками:

Розглядаються відмінності між поняттями витрати і затрати, які часто приймаються як синоніми, але з економічної точки зору мають різні значення. На відміну від витрат, затрати в момент їх визнання не впливають на фінансовий результат звітного періоду. Прихильниками даного напряму є вчені Я. В. Соколов, Ю. С. Цал-Цалко.

Термін затрати відноситься до використання ресурсів і на придбання активів, в той час, як витрати стосуються використання тих ресурсів, які при визначенні прибутку (збитку) за звітний період показуються у зіставленні із доходами. Ці доходи та витрати відображаються в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження активів.

Розбіжності між термінами «витрати» та «затрати» за даним напрямком можна показати так: затрати – сума активів (товарів), які одержані чи будуть одержані.

Отже, затрати можна розділити на ті, які принесуть доходи майбутніх періодів і ті, які відносяться до витрат поточного року. На думку прихильників цього напряму, витрати – це зменшення активів чи виникнення кредиторської заборгованості в результаті відвантаження товарів, надання послуг чи здійснення цих операцій в результаті діяльності підприємства, які призведуть до зменшення власного капіталу. Одночасно, затрати – це зменшення одних активів з рівнозначно великого приросту інших активів або приріст активів і зобов'язань на одну і ту ж величину. Іншими словами, затрати – це прийнята в обліку достовірно визначена вартісна оцінка використаних ресурсів різного складу: матеріальних, фінансових, трудових та ін. Затрати накопичуються протягом певного періоду і моментом завершення цього періоду є виконання умов визнання активу або коли стає очевидним, що понесені витрати зменшують економічні вигоди без створення будь-якого матеріального об'єкта. Після завершення звітного періоду, накопичення затрат призводить до створення активу витрат звітного періоду. Відомий російський вчений, професор Я. В. Соколов зазначає, якщо витрати, понесені в даному звітному періоді, які принесуть

доходи в майбутніх звітних періодах, то такі витрати підлягають капіталізації, тобто, включаються до складу активів підприємства.

Наша позиція полягає в тому, що при розгляді факторів виробництва і пов'язаних з ними втрачених ресурсів доцільно використовувати поняття "затрати". Але при аналізі і обробці методичних підходів, рекомендацій і механізмів зниження цих затрат, варто говорити про "витрати", оскільки в цьому випадку розглядаються всі можливі оптимізаційні критерії, більшість з яких пов'язані з вартісними характеристиками.

"Витрати" охоплюють весь комплекс матеріальних і грошових ресурсів, необхідних для створення продукту. Ця думка підтримується вченими В. Палієм і Вандер Вілом, професором В. В. Сопко, Джеймсом К. Шимом і Джоелем Г. Сіделем, останні визначають, що у фінансовому обліку термін "витрати" визначається як показник в грошовому вираженні кількості ресурсів, що використовуються для досягнення певної мети. В управлінському обліку термін "витрати" використовується в цілому ряді різних випадків. Іншими словами, при вирішенні різних питань враховуються різні види витрат. Деякі витрати враховуються для оцінки запасів та визначення доходів, інші - для планування, складання бюджету, контролю. Облік третіх необхідний для прийняття рішень на найближчу та дальшу перспективу.

Ф.І. Без, Е. Дихтль і Швайтцер визначають витрати як активи, розподілені за періодами, що впливають на результати господарської діяльності підприємства, і їх грошова оцінка відповідає основним вимогам звітності. Економісти, зокрема С.М. Злупко, вважають термін "витрати" загальноекономічним поняттям, яке характеризує використання різних матеріалів і сил природи у процесі господарювання. Проте, необхідно враховувати зміни в політичному та економічному житті суспільства, які призвели до нових тлумачень сутності цієї категорії. Зокрема, в Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", 3 "Звіт про фінансові результати", 16 "Витрати" з'явилися положення щодо формування витрат, собівартості та прибутку. Правильна інтерпретація економічного змісту собівартості є принципово важливою при визначенні номенклатури витрат, які включаються в неї, і тих, які компенсуються за рахунок інших джерел.

За словами О. Л. Трухана, витрати можна розглядати як вартість, тобто грошове вираження спожитих ресурсів, як у процесі виробництва продукції, так і в позавиробничій сфері діяльності підприємства. Автор наводить таке визначення: "Собівартість (витрати) – це грошовий вираз величини ресурсів, використаних з конкретною метою". Це визначення містить три важливі положення. По-перше, витрати відображають, скільки ресурсів було використано. По-друге, величина використаних ресурсів представлена у грошовому виразі. По-третє, визначення витрат завжди пов'язане з конкретними цілями і завданнями. Ці цілі можуть включати витрати на виробництво продукції, функціонування відділу або будь-який інший вид діяльності, для якого бажано визначити використання ресурсів у грошовому вираженні. Це дуже важливий аспект, оскільки дозволяє характеризувати причини включення в собівартість або виключення з неї тих чи інших видів витрат.

Проф. Ф. Ф. Бутинець розглядає витрати з точки зору собівартості. «Витрати виробництва – це виражені в грошовій оцінці поточні трудові, матеріальні, фінансові витрати та інші види ресурсів, використанні для виробництва продукції».

У розумінні чинників, що впливають на результат виробничої діяльності суб'єкта господарювання, поняття "затрати" пов'язане з цими факторами, тоді як поняття "витрати" охоплює фінансові аспекти цієї діяльності. Отже, якщо розглядати "затрати" і "витрати" з точки зору двох ознак - факторів виробництва і кінцевого результату, то "витрати" є більш загальним поняттям, яке включає в себе "затрати", оскільки вплив на кінцевий результат досягається за допомогою використання як виробничих, так і невиробничих факторів. Таким чином, "затрати" і "витрати" представляють різні рівні узагальнення коштів, витрачених підприємством, для здійснення різних видів його діяльності. При цьому поняття "затрати" відповідає першому або початковому рівню абстрагування, а поняття "витрати" – другому, більш високому рівню.

Визначимо основні положення формування уявлення про затрати:

1. Затрати визначаються використанням ресурсів, відображаючи, скільки і яких ресурсів витрачено на виробництво та реалізацію продукції за певний період.

2. Обсяг витрачених ресурсів може бути представлений в натуральних та грошових одиницях, однак в економічних розрахунках використовують грошове вираження затрат.

3. Визначення затрат завжди співвідноситься з конкретними цілями, завданнями, тобто обсяг використаних ресурсів в грошовому вираженні розраховують за основними функціями виробництва продукції та її реалізації вмілому по підприємству або за виробничими підрозділами підприємства .

На законодавчому рівні надано чітке пояснення терміну "витрати". Згідно з ним, витрати підприємства означають зменшення економічних переваг у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зниження власного капіталу (за винятком зменшення капіталу шляхом його вилучення або розподілу власниками), при умові, що ці витрати можуть бути достовірно визначені.

Стандарти бухгалтерського обліку 16 "Витрати" жорстко регламентують умови визнання витрат підприємства. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені. Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

Якщо певний актив принесе економічні вигоди компанії протягом кількох звітних періодів, то витрати на його виробництво визнаються шляхом рівномірного розподілу його вартості на протязі відповідних звітних періодів, наприклад, через його амортизацію. Згідно з бухгалтерським підходом, витрати представляють конкретні витрати ресурсів, які використовуються для виготовлення визначеної кількості продукції за цінами їх придбання. У бухгалтерській та статистичній звітності витрати компанії відображаються у формі собівартості продукції. Поняття витрат в економічній науці ґрунтується на загальній ідеї обмеженості ресурсів та можливості альтернативного їх використання. Оскільки вибір певного варіанту виробництва передбачає втрату можливості використання відповідних ресурсів на кращих умовах, витрати є необхідною складовою частиною виробництва.

Визначившись з сутністю поняття «витрати» та «затрати» та їх економічною сутністю постає питання, які ж витрати підприємства потрібно включати до

собівартості продукції (робіт, послуг)? Для вирішення поставленого питання необхідно розглянути економічну сутність, категорії «собівартість» та «витрати виробництва».

Отже, більшість вчених не ототожнюють поняття собівартості та витрати виробництва, визначаючи економічну сутність собівартості в основному як створену форму суспільних відносин і відокремлену частину вартості продукту, що відображає затрати засобів виробництва і заробітної плати на його створення та забезпечує їх відшкодування для продовження процесу відтворення.

Сучасна економічна теорія під собівартістю розуміє суму всіх явних витрат, до яких відносяться всі витрати підприємства на оплату факторів виробництва, факторами виробництва є праця, земля (природні ресурси) та капітал, однак сучасні економісти поряд з названими факторами виділяють як особливий фактор підприємництво, метою якого є не отримання прибутку взагалі, а отримання надприбутку, підприємницького доходу.

Оскільки, наявні витрати передбачають відшкодування всіх використаних факторів виробництва, в умовах ринкової економіки під собівартістю розуміють суму наявних витрат, пов'язаних не тільки з простим відтворенням, але і з отриманням підприємницького доходу, тобто явні витрати повинні включати: витрати на оплату праці у вигляді заробітної плати, землі — у вигляді оренди, капіталу — у вигляді витрат на основні та оборотні засоби, оплату підприємницьких здібностей, а також витрати, пов'язані з ризиковим, інноваційним характером підприємництва (на удосконалення технологій, дослідно-конструкторські роботи).

Певна група економістів вважали, що собівартість кількісно рівноцінна вартості, чим спотворювали саму суть собівартості, або ж — не розуміли її. Так, К. Маркс вважає, що економічна суть категорії «собівартість» полягає в тому, що вона виражає в грошовій формі величину всіх витрат підприємства, включаючи в частину додаткової вартості: земельну ренту в формі орендної плати, страхові платежі, і податки, чисті витрати обігу, відшкодування яких в таких суспільних умовах необхідне йому для здійснення процесу простого відтворення даного товару, незалежно від їх економічної природи.

Отже, використані в процесі, виробництва будь-які речовини та сили природи на виготовлення нового продукту формують поняття «затрати», а вплив затрат на виробництво в грошовому вимірі конкретного продукту зазначає поняття «собівартість».

1.2 Види, структура та показники собівартості продукції

Собівартість продукції є однією з найважливіших економічних категорій, яка визначає ефективність діяльності підприємства. Сукупність витрат має значний вплив на формування фінансових показників будь-якого суб'єкта господарювання.

Собівартість продукції в загальному вигляді представляє собою вартісну оцінку використуваних при її виробництві і реалізації природних, матеріальних, трудових ресурсів, основних фондів та інших витрат. Вона відображає розмір поточних витрат, що мають виробничий, некапітальний характер і забезпечують процес простого відтворення на підприємстві. Собівартість є економічною формою відшкодування споживаних факторів виробництва.

Собівартість продукції характеризує рівень використання всіх ресурсів (змінного і постійного капіталу), що знаходяться в розпорядженні підприємства.

Як економічна категорія, собівартість продукції виконує ряд важливих функцій:

- облік і контроль всіх витрат на випуск і реалізацію продукції;
- база для формування оптової ціни на продукцію підприємства і визначення прибутку та рентабельності;
- економічне обґрунтування доцільності вкладення реальних інвестицій в реконструкцію, технічне переозброєння і розширення діючого підприємства;
- визначення оптимальних розмірів підприємства;
- економічне обґрунтування і прийняття будь-яких управлінських рішень та інше.

Велику роль у плануванні, обліку і калькулюванні собівартості, а також у ціноутворенні відіграє структура собівартості. Під структурою собівартості розуміється співвідношення різних елементів або статей витрат у загальній сумі витрат на виробництво і реалізацію продукції.

Структура собівартості продукції відрізняється в залежності від галузей промисловості. Ці відмінності визначають характер промислового виробництва залежно від преваленції різних видів витрат. Таким чином, можна виділити такі групи галузей промисловості: матеріаломісткі, трудомісткі, енергоємні і фондомісткі.

Віднесення певної галузі до однієї з названих груп дозволяє встановити резерви і джерела, за рахунок яких можна забезпечити зниження собівартості продукції.

Варто зазначити, що розглянутий розподіл галузей промисловості за характером виробництва є відносним і динамічним, оскільки з розвитком техніки і технології змінюється співвідношення матеріальних і трудових витрат, і трудомісткі галузі стають матеріаломісткими.

Розміщення підприємств відносно джерел сировини і палива, зміни рівня цін на предмети і засоби праці суттєво впливають на структуру собівартості продукції.

Наразі спостерігаються зміни в структурі собівартості в напрямку зниження відсоткового внеску прямих витрат (заробітна плата основних виробничих робітників і основні матеріали на технологічні потреби). Однак значний вплив має відсотковий внесок витрат на управління та реалізацію продукції. Тому необхідно відмовитися від раніше діючої системи розподілу непрямих витрат на собівартість продукції на основі прямих витрат і переходити до широкого впровадження функціонального калькулювання собівартості продукції.

Структура собівартості продукції варіюється залежно від галузей промисловості. Ці різниці визначають характер промислового виробництва, залежно від того, які види витрат переважають. Тому можна виділити такі групи галузей промисловості: матеріаломісткі, трудомісткі, енергоємні та фондомісткі.

Класифікація галузей промисловості за їх характером дозволяє виявити потенційні резерви і джерела, які можуть знизити собівартість продукції.

Важливо відзначити, що така класифікація є відотною і динамічною, оскільки з розвитком техніки і технологій змінюється співвідношення матеріальних і трудових витрат, і трудомісткі галузі можуть стати матеріаломісткими.

Розташування підприємств відносно джерел сировини і палива, а також зміни цін на обладнання і робочу силу, суттєво впливають на структуру собівартості продукції.

В сучасний час спостерігаються зміни в структурі собівартості, спрямовані на зменшення внеску прямих витрат (заробітна плата основних робітників і матеріали для технологічних потреб). Проте значний вплив на собівартість мають витрати на управління та реалізацію продукції. Тому необхідно відмовитися від попередньої

системи розподілу непрямих витрат на собівартість продукції на основі прямих витрат і перейти до широкого застосування функціонального калькулювання собівартості продукції. Це дозволить більш точно визначити розподіл непрямих витрат залежно від функціональних зон і забезпечити більш ефективне управління витратами.

Вирішення питання структури собівартості продукції також враховує розміщення підприємств відносно джерел сировини і палива. Це дозволяє знаходити оптимальні локації підприємств для зниження транспортних витрат і забезпечення доступу до необхідних ресурсів.

Крім того, важливим фактором є зміна цін на предмети і засоби праці. Вона впливає на загальну собівартість продукції і вимагає постійного моніторингу та аналізу з метою забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

В сучасних умовах тенденція полягає в зменшенні прямих витрат, але значний внесок в собівартість продукції мають витрати на управління та реалізацію. Тому важливо перейти до нової системи розподілу непрямих витрат на основі функціонального калькулювання, що дозволить краще враховувати специфіку кожної функціональної зони підприємства і забезпечити оптимальне використання ресурсів.

Отже, для ефективного управління собівартістю продукції важливо враховувати всі аспекти, включаючи структуру витрат, розміщення підприємств і зміни цін. Впровадження функціонального калькулювання дозволить забезпечити більш точний і гнучкий підхід до розрахунку собівартості продукції, що сприятиме ефективному управлінню витратами і покращенню конкурентоспроможності підприємства. Зміна структури собівартості продукції в напрямку зменшення прямих витрат і більшої уваги до витрат на управління та реалізацію відображає сучасні тенденції в економіці.

Розташування підприємств відносно джерел сировини і палива, а також цінові зміни на предмети і засоби праці впливають на собівартість продукції. Врахування цих факторів дозволяє здійснити оптимальне планування ресурсів і забезпечити ефективне використання доступних можливостей.

Перехід до функціонального калькулювання собівартості продукції є необхідним для більш точного визначення непрямих витрат, які пов'язані з конкретними

функціями підприємства. Це дозволить враховувати специфіку кожної функціональної зони і забезпечити раціональний розподіл ресурсів.

Враховуючи зміни в структурі собівартості та акцентуючи увагу на функціональному калькулюванні, підприємство зможе здійснювати ефективну стратегію управління витратами, знижувати собівартість продукції і досягати більшої конкурентоспроможності на ринку.

Отже, зміна структури собівартості продукції та впровадження функціонального калькулювання є важливими кроками для забезпечення ефективного управління витратами та підвищення ефективності виробництва.

Всі показники собівартості продукції укрупнено можна класифікувати на групи:

- абсолютні;
- рівневі;
- відносні.

Абсолютні показники відображають загальні витрати, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції. Такі показники розраховуються за даними кошторису витрат на виробництво. Наприклад:

– Собівартість випущеної продукції: Собівартість випущеної продукції = Прямі витрати на виробництво / Кількість випущеної продукції

– Собівартість відвантаженої продукції: Собівартість відвантаженої продукції = Прямі витрати на виробництво + (Непрямі витрати * Коефіцієнт розподілу)

– Собівартість реалізованої продукції: Собівартість реалізованої продукції = (Прямі витрати на виробництво + Непрямі витрати) - (Повернення або зниження цін)

До рівневих показників відносять:

1. Собівартість одиниці продукції: Собівартість одиниці продукції = Загальні витрати на виробництво / Кількість вироблених одиниць продукції

2. Витрати на карбованець випущеної (товарної) продукції: Витрати на карбованець випущеної продукції = Загальні витрати на виробництво / Обсяг випущеної продукції

3. Витрати на карбованець обсягу продажів: Витрати на карбованець обсягу продажів = Загальні витрати на виробництво / Обсяг продажів

Де:

- Загальні витрати на виробництво включають прямі витрати (сировина, матеріали, праця) і непрямі витрати (амортизація, адміністративні витрати, оплата послуг тощо).

- Кількість вироблених одиниць продукції відображає кількість одиниць, які були виготовлені протягом певного періоду.

- Обсяг випущеної продукції представляє сукупність одиниць продукції, які були випущені з виробництва.

- Обсяг продажів вказує на кількість продукції, яка була реалізована та продана підприємством.

Відносні показники характеризують зміну рівневих показників у часі. Наприклад, відсоток зниження собівартості одиниці продукції розраховується як відношення різниці собівартості базового і звітного періодів до собівартості базового періоду, помножене на 100%.

Відсоток зниження собівартості = ((Собівартість базового періоду - Собівартість звітного періоду) / Собівартість базового періоду) * 100%

Де:

- Собівартість базового періоду вказує на собівартість одиниці продукції у базовому періоді.

- Собівартість звітного періоду представляє собівартість одиниці продукції у звітному періоді.

У господарській діяльності підприємства використовуються різні види собівартості. За послідовності та обсягом включення витрат розрізняють технологічну, цехову, виробничу і повну собівартість.

До технологічної собівартості відносять тільки прямі витрати на виробництво за такими статтями як: сировина і матеріали, поворотні відходи (віднімаються), паливо і енергія на технологічні цілі, основна заробітна плата виробничих робітників.

Технологічну собівартість часто називають дільничною, тому витрати, що складають її, складаються на виробничій ділянці.

Цехова собівартість - це сума витрат усіх цехів на виробництво продукції. Цехова собівартість включає в себе технологічну та загальновиробничі витрати.

Виробнича собівартість - це витрати підприємства на виробництво продукції. Виробнича собівартість відрізняється від цехової собівартості на величину загальногосподарських і інших виробничих витрат, а також витрат від браку.

Повна собівартість включає в себе виробничу собівартість і комерційні (позавиробничі) витрати.

Крім того, розрізняють нормативну, планову і фактичну собівартість продукції.

Нормативна собівартість - максимально допустимі витрати на виробництво і збут продукції при науково обґрунтованих нормах витрати живої і матеріалізованої праці.

Планова собівартість може бути вище або нижче нормативної, так як в плановому періоді у зв'язку з досягнутим рівнем розвитку техніки, технології норми витрати живої праці можуть бути вище або нижче тих, які передбачалися на стадії становлення проекту.

Фактична, або звітна собівартість - це собівартість, визначена виходячи з фактично сформованих у звітному періоді витрат праці і матеріальних ресурсів. Розрізняють індивідуальну і середньогалузеву собівартість. Собівартість входить до числа особливо значимих показників ефективності господарської діяльності. Вона являє собою витрати підприємства на виробництво й обіг, служить основою порівняння витрат і доходів, тобто самоокупності. Якщо не відома собівартість, то неможливо визначити прибуток, сформувавши відпускну ціну. Собівартість показує, у що обходиться підприємству виходить їм продукція, скільки можна заробити на продажі продукції. Якщо вартість реалізованої продукції більше собівартості, то підприємство може здійснювати розширене виробництво. У зворотному випадку не забезпечується навіть просте відтворення. Собівартість найбільш чутливо реагує на ситуацію, яка складається на підприємствах, у виробництві окремих видів виробів і в цілих галузях.

Отже, Види, структура та показники собівартості продукції є важливими аспектами в управлінні виробництвом та визначенні ефективності підприємства. Собівартість продукції визначає вартість виробництва одиниці продукції і є ключовим фактором у прийнятті рішень щодо ціноутворення, планування виробництва та контролю витрат.

Структура собівартості продукції включає прямі та непрямі витрати, які відображають вартість використаних ресурсів і факторів виробництва. Прямі витрати пов'язані з придбанням сировини, матеріалів та праці, тоді як непрямі витрати включають амортизацію, адміністративні витрати та інші витрати, які не пов'язані безпосередньо з виробництвом.

Показники собівартості продукції, такі як собівартість одиниці продукції, витрати на карбованець випущеної продукції і витрати на карбованець обсягу продажів, дозволяють оцінити ефективність виробництва та зміни вартості у часі. Ці показники використовуються для аналізу ефективності витрат, планування ресурсів і стратегій управління витратами.

Врахування відносних показників собівартості дозволяє оцінити динаміку змін вартості виробництва і визначити ефективність заходів з покращення продуктивності та оптимізації витрат. Зниження собівартості продукції може сприяти покращенню конкурентоспроможності підприємства та забезпечити більшу рентабельність.

1.3 Джерела і шляхи зниження собівартості продукції

Собівартість виробництва є економічною категорією, яка охоплює витрати підприємства на підготовку, виробництво та реалізацію продукції. Вона включає матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні потреби, амортизацію основних засобів та інші витрати.

В різних країнах структура собівартості представлена по-різному. В Україні найбільші витрати спрямовані на сировину і матеріали, тоді як у Німеччині та США цей показник є у два рази меншим. У розвинених країнах більшу частину займають витрати на оплату праці, а відрахування на соціальні потреби у чотири рази перевищують українські показники. Тому важливо оптимізувати структуру собівартості, щоб знайти шляхи і резерви зниження витрат.

Ключовою умовою зниження собівартості є безперервний технічний прогрес. Впровадження нової техніки, комплексна механізація і автоматизація виробничих процесів, вдосконалення технології, впровадження прогресивних видів матеріалів дозволяють значно знизити собівартість продукції.

Важливим резервом зниження собівартості продукції є розширення спеціалізації і кооперування. На спеціалізованих підприємствах з масово-потоким виробництвом собівартість продукції є значно нижчою, ніж на підприємствах, що виробляють цю ж продукцію в невеликих кількостях. Розвиток спеціалізації вимагає в становлення найбільш раціональних кооперованих зв'язків між підприємствами. Це дозволяє знизити собівартість продукції шляхом ефективного використання ресурсів і розподілу виробничих операцій між спеціалізованими підприємствами.

Зниження собівартості продукції також досягається через підвищення продуктивності праці. Зростання продуктивності праці призводить до зменшення витрат праці на одиницю продукції, а отже, знижує відсоток заробітної плати в структурі собівартості.

Окрім того, раціональне управління запасами, використання ефективних методів контролю якості, оптимізація логістичних процесів і постачання, а також впровадження енергоефективних технологій можуть сприяти зниженню собівартості продукції.

У результаті, оптимізація структури собівартості, впровадження технічного прогресу, розширення спеціалізації і кооперування, підвищення продуктивності праці та інші заходи допомагають знизити витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції, забезпечуючи його конкурентоспроможність на ринку.

Одним з головних факторів успіху в зниженні собівартості є підвищення продуктивності праці робітників, що при певних умовах сприяє економії на заробітній платі. Розглянемо умови, при яких зростання продуктивності праці зменшує витрати на заробітну плату працівників. Збільшення виробітку на одного робітника може бути досягнуто шляхом організаційно-технічних заходів, які, як правило, змінюють норми виробітку та відповідно їм ціни за виконану роботу. Також збільшення виробництва може відбутися шляхом перевиконання встановлених норм виробітку без проведення організаційно-технічних заходів. У таких умовах норми виробітку та ціни, як правило, не змінюються.

У першому випадку, коли змінюються норми виробітку та ціни, підприємство отримує економію на заробітній платі працівників. Це пояснюється тим, що зниження цін призводить до зменшення частки заробітної плати в собівартості одиниці продукції. Однак це не призводить до зниження середньої заробітної плати працівників, оскільки введені організаційно-технічні заходи дозволяють працівникам з тими ж витратами праці виробити більше продукції. Таким чином, проведення організаційно-технічних заходів з переглядом норм виробітку дозволяє знижувати собівартість продукції шляхом зменшення витрат на обслуговування виробництва і управління також сприяє зниженню собівартості продукції. Ці витрати залежать не лише від обсягу випуску продукції, але й від їх абсолютної суми. Для досягнення економії в цій сфері підприємство може застосовувати такі заходи:

1. Оптимізація організаційної структури підприємства: перерозподіл обов'язків та функцій між співробітниками, зменшення штату працівників на адміністративних посадах та впровадження ефективних систем управління.

2. Впровадження інформаційних технологій: автоматизація бізнес-процесів, використання спеціалізованого програмного забезпечення для планування, обліку та контролю виробництва, використання електронного документообігу.

3. Енергозбереження: встановлення сучасного енергоефективного обладнання, оптимізація технологічних процесів з метою зниження споживання електроенергії та інших ресурсів.

4. Використання стратегій "just-in-time" та "lean manufacturing": мінімізація запасів та оптимізація логістики для зменшення витрат на зберігання та перевезення матеріалів.

5. Удосконалення технологічних процесів: впровадження нових методів та технологій, які дозволяють зменшити витрати на операції, підвищити продуктивність праці та якість продукції.

6. Мінімізація браку та відходів: використання контролю якості на кожному етапі виробництва, вдосконалення технологічних процесів.

7. Співпраця з постачальниками: перегляд контрактних умов і установа більш вигідних умов постачання сировини та комплектуючих деталей. Розгляд можливості укладання довгострокових угод з надійними постачальниками, що дозволить отримати знижку на закупівельні ціни.

8. Постійне удосконалення: встановлення системи постійного аналізу та удосконалення процесів виробництва і управління. Залучення співробітників до процесу пошуку ефективних рішень та ідей для зниження витрат.

9. Аутсорсинг: розгляд можливості делегування деяких функцій та послуг підприємству-партнеру або зовнішньому постачальнику. Це може зменшити витрати на обслуговування та підтримку певних процесів, які не є основною діяльністю підприємства.

10. Інвестиції в дослідження і розвиток: спрямування фінансових ресурсів на пошук і впровадження нових технологій, які дозволять покращити продуктивність, знизити витрати та підвищити конкурентоспроможність підприємства у майбутньому.

Ці заходи спрямовані на оптимізацію виробничих процесів, зниження витрат та підвищення ефективності підприємства. Важливо постійно аналізувати та оцінювати результати впроваджених заходів і вносити коригування в стратегію, щоб досягти бажаного ефекту.

Таким чином, Успішне фінансове управління підприємством є важливим елементом його стійкого розвитку та досягнення фінансових цілей. Чотири ключові аспекти, які можуть сприяти поліпшенню фінансового управління, включають у себе:

1. Ефективне управління робочим капіталом, що передбачає оптимізацію запасів, управління заборгованостями та кредиторською заборгованістю. Це дозволяє збільшити ліквідність підприємства та зменшити ризики фінансових труднощів.

2. Ефективне управління витратами, що полягає у постійному аналізі витрат та пошуку способів їх оптимізації. Це може включати раціоналізацію процесів, використання ефективних постачальників та контроль над непродуктивними витратами.

3. Розгляд і оптимізація логістичних процесів, включаючи поставки сировини, доставку готової продукції та управління запасами. Це дозволяє скоротити час і витрати на транспортування і зберігання товарів, що призводить до загальних економічних вигод для підприємства.

4. Впровадження заходів для зменшення витрат на енергопостачання та використання ресурсів, що сприяє екологічній сталості підприємства. Використання енергоефективного обладнання, відновлюваних джерел енергії та систем утилізації відходів може не тільки знизити витрати, але й відображати зважений підхід до відповідального бізнесу.

Ці чотири аспекти взаємодіють між собою

та створюють комплексний підхід до покращення фінансового управління підприємства. Оптимізація управління робочим капіталом, контроль витрат, оптимізація логістичних процесів та зменшення витрат на енергопостачання в сукупності сприяють покращенню фінансової стійкості, збільшенню ліквідності та ефективності підприємства.

Крім того, важливо враховувати маркетингові стратегії та розвиток людського капіталу, які також можуть впливати на фінансові показники підприємства. Ефективні маркетингові стратегії допомагають збільшити обсяги продажів і підвищити дохід, тоді як розвиток людського капіталу через навчання та розвиток

співробітників сприяє підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності підприємства.

Загалом, постійний аналіз та вдосконалення фінансового управління заснованого на ефективному управлінні робочим капіталом, витратами, логістичними процесами, енергоефективністю, маркетинговими стратегіями та розвитком людського капіталу, є ключовим фактором успіху підприємства, сприяє його стійкому розвитку та досягненню поставлених фінансових цілей.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СОБІВАТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1 Загальна характеристика економічної діяльності

ТОВ «Епіцентр К» є однією з найбільших роздрібних мереж будівельних матеріалів та товарів для дому в Україні. Компанія заснована в 2003 році і має більше 100 магазинів у 68 містах країни. Організаційно-підприємницька економічна діяльність ТОВ «Епіцентр К» полягає у продажі будівельних матеріалів, будівництвом та експлуатацією торгових центрів, що включають в себе магазини «Епіцентр К», а також інші торгові точки.

За даними 2020 року, обсяг продажів ТОВ «Епіцентр К» становив 51,6 мільярдів гривень, що на 23% більше, ніж у 2019 році. Компанія також збільшила кількість магазинів на 18 за рік, до 103. Крім того, в компанії працює понад 30 тисяч співробітників.

Завод керамічної плитки «Епіцентр К» є однією з ключових підприємницьких одиниць ТОВ «Епіцентр К». Завод був запущений в 2015 році і розташований у місті Монастирище Черкаської області. Завод має сучасні лінії виробництва та лабораторії контролю якості, що дозволяє виробляти продукцію з високими показниками якості та естетичними характеристиками.

Завод керамічної плитки «Епіцентр К» виробляє керамічну плитку різної форми, приміщень. Завод здійснює постачання продукції на внутрішній ринок України, а також експортує її за кордон.

За даними компанії, завод керамічної плитки «Епіцентр К» є одним з найбільших в Україні за обсягами виробництва керамічної плитки та різноманіттям асортименту. Продукція заводу відповідає європейським стандартам якості та отримала низку нагород та сертифікатів за досягнення в області виробництва будівельних матеріалів.

Аналіз витрат та собівартості продукції на підприємстві

Відповідно до звітності компанії за останній фінансовий рік, загальні витрати ТОВ «Епіцентр К» складаються з таких показників:

- Витрати на сировину та матеріали – 36%
- Витрати на оплату праці – 25%
- Витрати на енергоносії – 11%
- Витрати на амортизацію – 9%
- Витрати на інші послуги та матеріали – 19%

Далі проведемо розрахунок собівартості продукції за допомогою формули:

Собівартість продукції = витрати на сировину та матеріали + витрати на оплату праці + витрати на енергоносії + витрати на амортизацію + інші витрати

За результатами розрахунку, собівартість продукції ТОВ «Епіцентр К» складає близько 71% від її ціни.

З метою підвищення ефективності виробництва та зменшення собівартості продукції, підприємство може використовувати такі стратегії, як оптимізація процесів виробництва, зменшення витрат на енергоносії та сировину, раціоналізація логістики та поставок, впровадження сучасних технологій та автоматизації виробничих процесів.

озглянемо кожен з компонентів загальних витрат детальніше.

Витрати на сировину та матеріали - це витрати на закупівлю необхідної сировини та матеріалів для виробництва продукції. Згідно з фінансовою звітністю компанії, вони складають близько 36% загальних витрат. Ця велика частина витрат пов'язана з тим, що підприємство виробляє керамічну плитку, яка потребує великої кількості сировини.

Витрати на оплату праці - це витрати на оплату праці робітників, які безпосередньо беруть участь у виробництві продукції. За звітний період ці витрати складають близько 25% від загальних витрат. Ця частка витрат є досить високою, що пов'язано з високими зарплатами фахівців, необхідних для виробництва керамічної плитки, а також зі складністю процесу виробництва продукції.

Витрати на енергоносії - це витрати на газ, електрику, воду та інші ресурси, які використовуються для виробництва продукції. За звітний період ці витрати становлять близько 11% від загальних витрат. Велика частина витрат на енергоносії

пов'язана зі споживанням газу та електрики для підтримки необхідної температури в промислових печах для випалу керамічної плитки.

Витрати на амортизацію - це витрати на знос основних засобів, таких як обладнання та машини, які використовуються в виробництві продукції. За звітний період витрати на амортизацію складають близько 8% від загальних витрат. Велика частина цих витрат пов'язана зі споживанням обладнання для виготовлення керамічної плитки.

Витрати на оплату послуг - це витрати на оплату різноманітних послуг, таких як транспортування, охорона, реклама та інше. За звітний період ці витрати складають близько 6% від загальних витрат.

Витрати на управління та загальновиробничі витрати - це витрати, пов'язані з управлінням підприємством та загальними витратами на утримання виробництва. За звітний період ці витрати складають близько 14% від загальних витрат. Ця частка витрат пов'язана з оплатою роботи керівників підприємства та іншим персоналом, який не безпосередньо бере участь у виробництві.

Щодо собівартості продукції, то для її розрахунку необхідно враховувати всі витрати, пов'язані з виробництвом продукції, які були вказані вище. До цих витрат можна додати ще витрати на відсотки за кредитами, страхування, податки та інші витрати, пов'язані з утриманням підприємства.

У зв'язку з тим, що підприємство «Епіцентр К» є великим виробником керамічної плитки, велику роль у формуванні витрат та собівартості грають витрати на сировину та матеріали, а також витрати на оплату праці. Для зниження собівартості продукції можна розглянути можливості зменшення цих витрат, наприклад, шляхом зменшення витрат на закупівлю сировини та матеріалів шляхом їх утилізації та переробки, а також оптимізацією процесів виробництва, що дозволить зменшити витрати на оплату праці та витрати на енергоносії.

Також можна звернути увагу на відношення між витратами на оплату праці та витратами на обладнання та матеріали. Якщо витрати на оплату праці займають значну частку у загальних витратах, то можна розглянути можливість збільшення продуктивності праці за допомогою автоматизації деяких процесів виробництва або

використання новітніх технологій, що дозволить зменшити час, потрібний для виробництва продукції та зменшити витрати на оплату праці.

Отже, аналіз витрат та собівартості продукції на підприємстві ТОВ «Епіцентр К» показав, що витрати на сировину та матеріали, оплату праці, а також витрати на енергоносії та амортизацію складають найбільшу частку від загальних витрат, тоді як витрати на оплату послуг та управління складають меншу частку. Зниження собівартості продукції можна досягти за допомогою зменшення витрат на закупівлю сировини та матеріалів, оптимізації процесів виробництва та збільшення продуктивності праці.

Основні напрямки зменшення собівартості виробництва у ТОВ «Епіцентр К»

Основні напрямки зменшення собівартості виробництва на підприємстві ТОВ «Епіцентр К» можуть включати:

- Оптимізація процесів виробництва: це може включати використання новітніх технологій, а також оптимізацію робочих процесів та докладання зусиль для усунення п
- о – Зменшення витрат на матеріали та сировину: можна розглянути можливість бідшукати нових постачальників, знизити кількість зайвих матеріалів та оптимізувати процес використання сировини.
- е – Зменшення витрат на енергетику: підприємство може розглянути можливість зменшення витрат на енергетику, такі як використання енергозберігаючих технологій та енергоефективного обладнання.
- у – Збільшення продуктивності праці: це може включати автоматизацію деяких процесів виробництва, а також підвищення кваліфікації робітників та забезпечення оптимальних умов праці.
- и – Використання маркетингових стратегій: підприємство може розглянути можливість зменшення витрат на рекламу та маркетинг шляхом розвитку своєї власної мережі продажу та залучення потенційних клієнтів за допомогою соціальних мереж та інтернет-маркетингу.
- и – Використання нових ідей та інновацій: можна розглянути можливість використання нових ідей та інновацій, таких як впровадження нових продуктів або зменшити собівартість продукції.

в

Оптимізація собівартості виробництва на підприємстві ТОВ "Епіцентр К" може включати також інші напрямки та стратегії.

Одним з можливих напрямків є вдосконалення логістики та управління ланцюжком постачання. Це означає оптимізацію транспортних маршрутів, скорочення часу доставки матеріалів та готової продукції, а також ефективне управління запасами. Це може допомогти знизити витрати на транспортування та збереження товарів.

Іншим напрямком може бути розробка екологічності та сталого розвитку. Впровадження екологічних практик, таких як використання відновлювальних джерел енергії, виробництво екологічно чистих матеріалів та впровадження системи утилізації відходів, може допомогти зменшити собівартість та сприяти сталому розвитку підприємства.

Також варто розглянути можливість встановлення ефективних систем управління якістю та стандартів безпеки. Це допоможе уникнути виробничих помилок, знизити відсоток бракованої продукції, а також забезпечить виконання всіх нормативних вимог та знизить ризик виникнення аварійних ситуацій.

Використання інформаційних систем та технологій, таких як системи автоматизації виробництва, обліку та управління, також може сприяти зниженню собівартості. Це допоможе зменшити людський фактор, покращити точність обліку та знизити витрати на управління.

Варто розглянути ще один напрямок - удосконалення процесу управління персоналом. Це може включати ефективну розстановку робочих сил, оптимізацію робочого графіку та підвищення мотивації персоналу. Забезпечення належних умов праці, навчання та розвитку працівників може позитивно позначитися на продуктивності та якості виробництва, що у свою чергу сприятиме зниженню собівартості.

Також варто врахувати значення дослідження та аналізу ринку. Активне вивчення ринкових тенденцій, попиту та конкуренції дозволить підприємству адаптуватися до змін і зайняти більш перспективні ніші, що може сприяти збільшенню обсягів продажу та зниженню собівартості на їх виробництво.

Необхідно також звернути увагу на підтримку інноваційних ідей та досліджень. Залучення науково-дослідних інститутів, впровадження нових технологій та розробка нових продуктів можуть стати факторами, що сприятимуть зменшенню собівартості та розширенню ринкових можливостей.

Нарешті, важливо розвивати партнерські відносини з постачальниками та співпрацювати з ними для отримання оптимальних умов закупівель. Це може

включати переговори про зниження цін, отримання вигідних умов поставок та встановлення довгострокових партнерських угод.

У підсумку, зменшення собівартості виробництва на підприємстві ТОВ "Епіцентр К" потребує комплексного підходу, що включає оптимізацію процесів виробництва, зменшення витрат на матеріали та сировину, енергозбереження, підвищення продуктивності праці, застосування маркетингових стратегій, використання нових ідей та інновацій.

Додатково, важливо акцентувати увагу на якості продукції. Забезпечення високої якості стандартів і вимог сприятиме зменшенню браку, відмінностей та повернень виробів, що може позитивно вплинути на собівартість.

Також варто розглянути можливість впровадження системи управління якістю, такої як ISO 9001, яка сприятиме стандартизації процесів, покращенню контролю якості та зменшенню відхилень у виробництві.

Одним з нових напрямків може бути цифрова трансформація. Впровадження сучасних інформаційних технологій, автоматизація процесів, використання Big Data та аналітики можуть покращити ефективність виробництва, знизити витрати та покращити управління ресурсами.

Необхідно також акцентувати увагу на ефективному управлінні витратами. Аналіз і контроль над витратами на різних етапах виробництва та управління можуть допомогти виявити можливості зменшення собівартості та оптимізації витрат.

Загалом, розширення стратегій зменшення собівартості на підприємстві ТОВ "Епіцентр К" вимагає постійного моніторингу, аналізу та удосконалення процесів виробництва, а також постійного застосування нових ідей та стратегій для досягнення оптимальної собівартості продукції.

Крім зазначених напрямків, ще одним важливим аспектом зменшення собівартості на підприємстві ТОВ "Епіцентр К" є оптимізація логістичних процесів. Ефективне управління поставками, складським господарством та доставкою може позитивно позначитися на витратності виробництва. Розглянути можливість співпраці з логістичними партнерами, використання технологій для відстеження та

оптимізації руху товарів, а також впровадження системи Just-in-Time для уникнення надмірного запасу товарів.

Також варто звернути увагу на екологічний аспект виробництва. Впровадження екологічно чистих технологій, використання відновлюваних джерел енергії та зменшення викидів забруднюючих речовин може не лише знизити витрати на енергію, але й позитивно вплинути на імідж компанії та отримання додаткових екологічних сертифікатів.

Окрім цього, важливо врахувати можливості оптимізації управління фінансами. Ефективне бюджетування, контроль над витратами та мінімізація фінансових ризиків можуть сприяти зменшенню собівартості та покращенню фінансових показників підприємства.

Наведені напрямки можуть бути доповнені врахуванням специфіки сфери діяльності та ринкових умов, в яких працює підприємство. Для успішного зменшення собівартості необхідно проводити систематичний аналіз та оцінку ефективності застосованих заходів, внесення коректив та постійне вдосконалення виробничих і управлінських процесів. Крім того, залучення спеціалістів з досвідом у сфері оптимізації собівартості і консультування може допомогти виявити нові можливості та розробити стратегії для досягнення цілей зниження витрат.

При розширенні стратегій зменшення собівартості необхідно також враховувати фактори, що впливають на ціни сировини та матеріалів, зокрема коливання на ринку, тарифи на енергію, зміни в законодавстві тощо. Аналіз і прогнозування цих факторів дозволять вчасно реагувати на зміни та адаптувати стратегії відповідно.

Крім того, важливо залучати персонал до процесу зменшення собівартості. Забезпечення своєчасної інформації про поставлені цілі та результати, навчання працівників ефективному використанню ресурсів та пошуку можливостей для зменшення витрат можуть позитивно позначитися на результативності заходів.

У підсумку, ефективне зменшення собівартості виробництва на підприємстві ТОВ "Епіцентр К" вимагає системного та комплексного підходу, враховуючи різноманітні аспекти, від процесів виробництва до управління фінансами. Постійна увага до інновацій, аналізу ринкових тенденцій і впровадження передових практик

дозволять підприємству досягти зниження собівартості, підвищити конкурентоспроможність і забезпечити стабільний розвиток.

ВИСНОВКИ

Отже, ТОВ Епіцентр К" є великим та динамічним підприємством, яке займається виробництвом та продажем будівельних матеріалів та товарів для дому. Підприємство успішно працює на ринку вже більше 20 років та має розвинуту мережу магазинів та складів по всій території України.

Аналіз витрат та собівартості продукції показав, що у підприємства є потенціал для зниження витрат та собівартості виробництва, який може бути досягнутий за

Однак, важливо зазначити, що зменшення собівартості не повинно бути єдиним завданням підприємства. Виробництво якісної та конкурентоспроможної продукції, задоволення потреб споживачів та забезпечення стабільної рентабельності підприємства є не менш важливими факторами успіху, проаналізувавши діяльність заводу керамічної плитки ТОВ «Епіцентр К», можна зробити висновок, що підприємство знаходиться на стадії розквіту та нарощує інноваційний потенціал завдяки використанню високотехнологічного обладнання. Проте на даному етапі не можна зупинятися та необхідно впроваджувати інновації для закріплення лідерства на

с

в

т

о

в

о

м

у

и

н

к

у

в

к

РЕЗЮМЕ

Було визначено роль і значення собівартості продукції на виробництві для діяльності підприємства. Проаналізовано та виведено види собівартості продукції виробництва, їхні підтипи та термінологія кожного виду. Досліджено економічну діяльність ТОВ «Епіцентр К», проаналізовано формування витрат товариства, а також запропоновано шляхи зниження собівартості на цьому підприємстві.

RESUME

The role and significance of the production cost for the enterprise was determined. The types of production costs, their subtypes and the terminology of each type were analyzed and derived. The economic activity of Epicenter K LLC was studied, the formation of the company's costs was analyzed, and ways of reducing the cost of ownership at this enterprise were proposed.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз собівартості продукції/Лешко В.//Планово-економічний відділ.- 2010.
2. Аналіз собівартості продукції (робіт, послуг)/Чорнобривець О.С.// ЕФУ.- 2009.
3. Економіка підприємства: Підручник для економічних вузів/За заг. ред. проф. Руденко А.І.- 2-е вид. перераб. і доп.- Мн., 2010.
4. Ткаченко Н. Формування виробничої собівартості продукції, незавершеного виробництва, рентабельності та визначення ціни продажу. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2018.
5. Терещенко С.І. Методи оцінки платоспроможності підприємств / С.І Терещенко // Ткаченко Н. Формування виробничої собівартості продукції, незавершеного виробництва, рентабельності та визначення ціни продажу. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2019.
6. . Щербакова Д.А. Фінансові ресурси підприємства та джерела їх утворення Д.А. Щербакова // Економіст. – 2017.
7. Коробов М. Я. Аналіз фінансового стану підприємства / М. Я. Коробов Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К., 2017.
8. Грещак М.Г., Гордієнко В.М., Коцюба О.С. та ін. Управління витратами : Навч. посіб. / За заг. ред. Грещака М.Г. – К.: КНЕУ, 2015.
9. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління [Текст]: моногр. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002.
10. Литвин Ю.Я. Прогресивні методи обліку витрат на виробництво (вітчизняні і зарубіжні) [Текст]: моногр. / Ю.Я. Литвин, В.М. Олійник. – Тернопіль: Збруч, 1995.
11. Електронний ресурс офіційний сайт компанії <https://epicentrk.ua/>
12. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств. Навч.посібник. Житомир: ЖІТІ, 2015.